

RONDELEIDEN VOOR FAMILIES

Inspiratiedag voor musea n.a.v. Krokuskriebels 2018

een organisatie van Gezinsbond en FARO

2 oktober 2017, te FARO

Verslag van de presentaties:

1. Mijke Hartog en Marie Rimmelink - Familiemusea.nl

Zij delen actief hun expertise over familierondleidingen in Nederland.

De Missie van Familiemusea.nl = van luier tot leesbril: musea geschikt maken voor alle generaties.

Wat doet familiemusea.nl:

- ⇒ Onderzoek/publicaties > vb. praktisch handboek **Familievriendelijk museum**, verschenen in 2012. Meer musea en erfgoedinstellingen ontdekken families als een (potentiële) doelgroep.
- ⇒ Kwalitatief publieksonderzoek: kijken naar het gedrag van families > observatietool om het gedrag van families in een museum te observeren en te noteren.
<http://familiemusea.tumblr.com/observatietool>
- ⇒ Trainingen voor museummedewerkers > van groot belang: draagvlak binnen de organisatie rond 'gezinsvriendelijkheid' > trainingen aan een breed scala van medewerkers, van beveiligers over marketingmedewerkers tot de directie.
<http://Familiemusea.tumblr.com>portfoliotrainingen>
- ⇒ Educatieve producten voor families: '**conversation pieces**' > interactie tussen familieleden.

WIE zijn families?

Familie = minstens één volwassene met minstens één kind.

Wat willen die families?

Empathie van Roman Krznaric (2014): gaat over inleven in de ander.

Auteur zegt: *Bij empathie gaat het er juist om die andere smaak te ontdekken. Vul het niet in voor een ander.*

- Sommige families willen iets anders dan wat jij denkt, probeer je zo goed mogelijk in te leven in 'de andere familie'. Probeer de smaak van 'de ander' te ontdekken en je in te leven in families die je niet kent.

- 'Quality time': samen een leuk dagje uit – combinatie van deels leren, deels ontspanning.

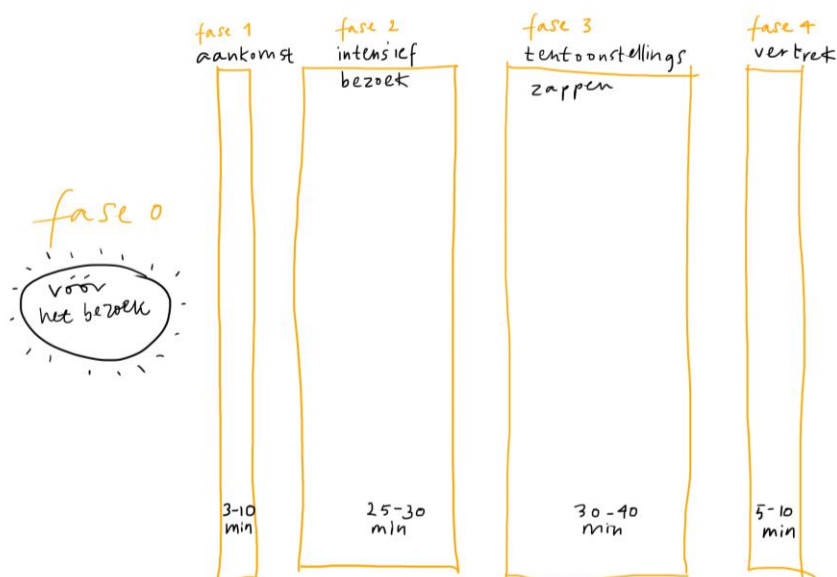
- Families willen 'samen beleven' – 'samen actief bezig zijn' – 'iets doen waarbij je elkaar nodig hebt'.

- Families kiezen steeds vaker voor een 'pakket' waarbij praktische zaken voor hen geregeld worden.

Het is zeer belangrijk dat je de rol van 'facilitator' overneemt. Zorg ervoor dat aan alle praktische dingen is gedacht zodat de ouders zich enkel moeten bezighouden met het bezoek zelf, met de 'leuke dingen'.

Hoe verloopt een museumbezoek in familieverband?

Literatuuronderzoek > een museumbezoek verloopt in vier fases (4 fases van Dierking).

Per fase bekijken: wat maakt de familie mee? Waar worden ze blij van?

Belangrijke fase vóór het bezoek (fase 0): ouders vinden al voldoende info op je website over het familievriendelijk aanbod, zodat ze met de juiste verwachtingen naar het museum gaan (vermijden van het 'zwembadmoment' = aanvankelijk opteren gezinnen om naar het museum te gaan, maar uiteindelijk kiezen ze voor een zwembadtrip): voor welke leeftijden is de rondleiding? Is de rondleiding toegankelijk met een buggy?

Fase 1: aankomst (3-10min) (Kop)

⇒ Belang van gezinsvriendelijk onthaal vanaf de aankomst / balieruimte.

- ⇒ Zorg voor een hartelijke ontvangst en geef al een vooruitblik op wat zal komen, schep 'leuke verwachtingen'.

Fase 2: intensief bezoek (25-30min) (Romp)

Fase 3: tentoonstellingszappen (hier aan- en afhaakmomenten onderzoeken) (Romp)

- ⇒ Zorg ervoor dat een 'rondleiding' niet te lang duurt (bv. van bezoek aan een elektriciteitsmuseum waarbij de gids maar bleef vertellen en er een 'zwembadmoment' ontstaat).

Fase 4: vertrek (10min) (Staat)

- ⇒ Rond inhoudelijk goed af en zorg voor een warm afscheid.

Waarom richt je je museum op families?

- ⇒ Je wilt meer bezoekers.
- ⇒ Je wilt investeren op lange termijn ... Kinderen nu al laten zien dat museumbezoek leuk is.

Wat willen museummedewerkers bereiken met een rondleiding voor families?

- ⇒ Interactie tussen ouders en kinderen, samen iets laten beleven
- ⇒ Ontlasten van de ouders als 'facilitator'
- ⇒ Collectie op verschillende niveaus ontsluiten
- ⇒ Persoonlijk contact met de bezoeker

Waarom kiezen families voor een rondleiding?

- ⇒ Kennis opdoen
- ⇒ Sociaal, gezellig samen kijken en praten met de gids
- ⇒ Uniek: je komt op plekken waar je normaal niet komt
- ⇒ Amusement: je wordt vermaakt (sommige ouders besteden een uitje graag uit: bv. verjaardagsfeestjes)

Vanuit het perspectief van de volwassene: wat is het voordeel van een rondleiding in familieverband?

- ⇒ Een goede rondleider neemt de hele familie mee in het verhaal en zorgt voor entertainment.
- ⇒ Hij/zij neemt duidelijk de leiding, dat kan fijn zijn. De volwassene hoeft niet de kar te trekken, en kan gewoon meedoen.

De rondleiding speelt zich af in fase 2 en fase 3 (zie hoger).

Doe aan verwachtingsmanagement, zorg dat families voor de rondleiding weten waar ze aan toe zijn:

- ⇒ Hoelang duurt de rondleiding?
- ⇒ Wat voor soort 'rondleiding' is het?
- ⇒ Wat verwacht je van de ouders/kinderen?
- ⇒ Kan de buggy mee?

Een rondleiding moet een kop, een romp en een staart hebben.

- ⇒ Kop: warm welkom. Kijk vooruit: wat gaan we doen?
- ⇒ Romp: a. hou op de juiste stops een goed verhaal met leuke werkvormen; b. leuke verplaatsing.
- ⇒ Staart: rond goed af (wat hebben we gedaan?) en neem warm afscheid.

Hoe maak je families gelukkig in een museum?

Geluksdriehoek (**Self-Determination Theory** van Richard Ryan en Edward Deci) = de mens heeft drie basisbehoeften. Ze overlappen elkaar:

1. Sociale binding – 2. Autonomie – 3. Ontwikkeling

Vertaald naar de context van een museum betekent dit:

1.Sociale binding: SAMEN

Samen dingen doen en ontdekken: uit onderzoek (**Ikea play report** 2015) blijkt dat 70% van de kinderen aangeeft graag iets samen met hun ouders te doen i.p.v. media te gebruiken.

Hoe creëer je een samenhangingsgevoel?

- ⇒ Groep krijgt dezelfde kleding aan: bv. Kakkerlakkentour
- ⇒ Samen op expeditie
- ⇒ Samen iets knutselen
- ⇒ Groep ordenen volgens kleur van kledij
- ⇒ Feestelijke optocht door het parcours
- ⇒ Families spelen een spel tegen elkaar
- ⇒ Gesprek aanmoedigen door middel van vragenstrategie (zie op website Familiemusea.nl > producten: **Conversation Pieces**)

Mogelijke methodieken: **Visual Thinking** / Filosofisch gesprek / **Slow art**.

Opbouw voor een gesprek:

- a. Wat zien we? > feiten
- b. Wat zie je er zelf in? > eigen ervaring
- c. Wat gebeurt er 'buiten beeld'? > fantasie

2.Autonomie: FLEXIBEL

Families willen graag zelf bepalen hoe hun dag eruitziet. Zij houden ervan als dingen flexibel zijn en makkelijk aan te passen aan hun eigen behoefte: bv. borstvoeding geven: wat doe je als die vraag wordt gesteld? Heb je er plek voor? Praat hierover met je collega's.

Voorbeelden van flexibele 'rondleidingen':

- ⇒ Laat families zelf kiezen waar ze naar willen kijken
- ⇒ 'Explainers'.
- ⇒ Werkstations: de familie beweegt op eigen tempo en komt langs bij medewerkers
- ⇒ Zorg indien mogelijk voor een actief 'tussendoortje' > bewegingsopdracht / even lopen in de museumtuin.

Interessante lectuur: **I Ask. Methode en Handboek bij training** / Petra Katzenstein en Irith Koster, een uitgave van het Joods Historisch Museum, Amsterdam, 2014. > over de flexibele houding van de rondleider. Gids probeert zijn groep te leren kennen en gaat zijn rondleiding daarop afstemmen: <https://jck.nl/nl/page/i-ask>.

3.Ontwikkeling: SPELEN / LEREN

Families willen iets leren en dat doen ze op verschillende manieren. Meest opvallende: kinderen leren door te spelen.

Hoe kun je 'spelen' in een rondleiding?

- ⇒ Familierondleiding als theater met verschillende verhaallijnen
- ⇒ Werken met rollenspel
- ⇒ Rondleiding met poppenspeler > vooral inzetbaar voor kleine kinderen en in opstellingen waar weinig interactie zit
- ⇒ Een verkleedkoffer
- ⇒ Zorg voor een tactiel element > voelen, iets uitproberen, detail tekenen op iemands anders rug ...
- ⇒ Baby's laten kijken naar kleuren (samen een goed gevoel hebben)

Besluit: Als familiemuseum wil je ...

Dat families tijdens het hele bezoek het gevoel hebben: Het museum is een leuke plek om te vertoeven! ('**Just a nice place to hang around**')

Familievriendelijkheid is teamwork: bij het gehele bezoek van een familie zijn er 'aanhakers' en 'zwembadmomenten'. Die bepalen hun ervaring. Bij familievriendelijkheid zijn dan ook een heleboel collega's betrokken, niet alleen de publiekswerkers:

Fase 0: websitebezoek: pr en marketing

Fase 1: ontvangst: baliemedewerker

...

2. RASA vzw – Gerd Dierckx

Zij getuigt over haar inbreng bij 'Alles kids', de allereerste familietentoonstelling in Boijmans van Beuningen Rotterdam.

Introductie:

RASA wil een jong publiek bezielen en uitdagen met actuele kunst door o.a. reizende tentoonstellingen waarin ze kinderen en families kunst willen laten ervaren met hart en ziel, met hoofd en lijf, met al hun zintuigen. Ze beogen een evenwichtige wisselwerking tussen artistieke productie en participatie (en bereiken jaarlijks een 15.000-tal kinderen en hun families met actieve kunsteducatie).

Boijmans:

Gerd werd voorjaar 2016 uitgenodigd om deel uit te maken van een interdisciplinaire expertisegroep waarin de beginselen voor een tentoonstelling ontstonden met eigen collectiestukken. Deze richtte zich naar kinderen van 4 tot 12 jaar en hun families. Ook werd er een kinderklankbordgroep samengesteld, met een groepje kinderen van het vijfde en zesde leerjaar.

Het initiatief van een tentoonstelling te organiseren voor kinderen kwam van **Francesco Stocchi**, curator moderne en hedendaagse kunst in het museum. Hij liet zich tevens inspireren door boeiende gesprekken met een team van experts. Ter ontwikkeling van de tentoonstelling ging Stocchi uit van 4 onderzoeksvragen: wie, hoe, waar en wat (= de vier grammaticale vormen van de tentoonstelling).

Enkele voorbeelden van de kunstwerken die geselecteerd werden:

- 'Ahh... Youth' van Mike Kelley;
- 'Zelfportret met Kermit' van Wouter Van Riesen;
- 'Hercules en de slangen' van Francesco Fanelli.

De kunstwerken werden in confrontatie met elkaar opgesteld om kinderen de kans te geven om de onderlinge relaties te ontdekken.

Voor deze tentoonstelling werden vier doelstellingen geformuleerd:

1. een niet-sturende en intuïtieve kunstervaring waarbij men kinderen wil uitnodigen om de kunstwerken vanuit eigen associaties en impulsen te beleven;
2. kinderen stimuleren om na te denken over identiteit en de wereld waarin zij leven;
3. alle publieksbegeleiding (inclusief teksten, video en inrichting) gericht op kinderen;

4. kwaliteit van het kijken versterken en niet alleen het denken aanspreken, maar net de zintuiglijke benadering stimuleren.

De tentoonstelling was toegankelijk voor het publiek van 26/08/2016 tot 22/01/2017. 'Alles kids' genoot van een zeer succesvolle kinderopening met ruim 1.000 kinderen.

Het museum hecht ook veel waarde aan het **bereiken van een breed Rotterdams publiek**: zo was het museum steeds gratis toegankelijk voor alle kinderen. Voor families met diverse culturele achtergronden was de tentoonstelling ook gratis toegankelijk voor ouders met een zomerpas (en werden aangesproken via een brede promocampagne).

Gerd geeft aan dat kunst belangrijk is voor kinderen omdat het hun nieuwsgierigheid prikkelt en het kind motiveert om op onderzoek te gaan, zijn grenzen te verleggen en tot nieuwe bevindingen te komen (lees onderzoek als bron van ontwikkeling voor elk kind).

Het uitgangspunt was om een tentoonstelling te creëren waarin kinderen in alle vrijheid uitgenodigd werden om dit onderzoek met de kunst aan te gaan.

Dit gebeurde als volgt: het ontwikkelen van een lichte uitnodigende en niet-sturende educatie met middelen die diverse manieren van leren bij kinderen aanspreken. Zowel voor kleuters, tieners of ouders zaten er prikkels in, maar de kunstwerken die op kinderhoogte geplaatst werden, spraken het kleine volkje aan.

Concreet naar de tentoonstelling: 'Alles Kids' liep over 9 zalen en was gestructureerd volgens 4 vragen: wie, waar, hoe en wat. Dit heeft geleid tot de educatie en leidde eveneens tot de ontwikkeling van volgende middelen: video's, werkstations met objecten en materialen en filosofische op de wanden van de museumzalen. Voor de meer cognitieve informatie werden een beperkt aantal iPad's geplaatst met meer informatie over kunstenaar en werk.

De vormgever liet zich inspireren door de sfeer van de huiskamer: banken laag bij de grond, platforms om te lezen en te spelen en yogamatten om te bewegen. De sfeer nodigde uit om lekker rond te hangen en je thuis te voelen.

Aan het begin van de tentoonstelling konden kinderen hun schoenen achterlaten: 'Schoenen uit, aandacht aan!' en gaf kinderen het gevoel welkom te zijn. Het doorbreekt ook het idee van niets mag in het museum. Er waren bijvoorbeeld geen bordjes over wat allemaal verboden is. Wel toonden kinderen op video's hoe het wel kan: 'hier je schoenen uit', 'op deze vloer kan je dansen', 'in dit werk mag je binnen komen', 'knuffels knuffelen mag'. Diezelfde kinderen geven in de video's ook een introductie per zaal.

Zintuiglijkheid:

Vanuit het idee dat jonge kinderen kunst vaak vanuit hun heel lijf, met al hun zintuigen begrijpen, zorgt de lichamelijke ervaring er ook voor dat zij gaan bewegen met het

kunstwerk. Door hun lichamelijkheid voelen kinderen een betekenisvolle relatie met het kunstwerk.

Voorbeelden:

- ⇒ Om deze relatie aan te gaan werden kinderen uitgenodigd om te dansen en te bewegen o.a. op yogamatten bij een videowerk van Merce Cunningham. Ook konden kinderen zelf een sculptuur worden of de houding ervan aannemen;
- ⇒ Een mand vol zachte speelgoedieren bij het werk van Wouter Van Riesen nodigt uit tot knuffelen;
- ⇒ In een zaal met sculpturen van Picasso en Man Ray werd een kleitafel opgesteld en konden kinderen hun indrukken al knedend verwerken;
- ⇒ Ook waren er twee grote installaties waar kinderen zelf in konden kruipen: het kartonnen huis van Erik Van Lieshout en de kooi van Bruce Nauman gaven kinderen een levensechte ervaring.

Reflectie:

- ⇒ De denkers onder de kinderen en hun ouders werden aangesproken met filosofische vragen op de tentoonstellingswanden. Het waren filosofische vragen die vertrokken vanuit de thematiek die het kunstwerk opriep.

Voorbeelden:

- Kan iets versleten ook mooi zijn? Kan je met een knuffel praten?
- Moet kunst mooi zijn? Moet kunst de werkelijkheid tonen?
- Hoe voel je de tijd? Kan de tijd dansen?
- Kan je stoer doen en je toch zacht voelen? Kan je in een kooi zitten en je toch vrij voelen?
- Weten dieren wat mooi is? Vinden beren zichzelf mooi?

Wanneer men aan kinderen deze filosofische vragen stelt, komt er meteen een levendig gesprek op gang.

De tentoonstelling was omvangrijk: niet alleen families en kinderen bleven een lange tijd in deze tentoonstelling, maar uit metingen bleek dat ook individuele bezoekers dubbel zo lang in deze tentoonstelling bleven (vergeleken met andere tentoonstellingen).

Als kers op de taart eindigde de tentoonstelling in de 9de zaal met een videoprojectie van 'de endlesse lauf der dinge' van het kunstenaarsduo Fischli en Weiss. Het betrof de breuklijn tussen oorzaak en gevolg opgebouwd uit elementen die steeds het volgende activeren wat leidt tot een kettingreactie. Groot en klein bleef gefascineerd kijken naar hoe dit duo alledaagse materialen gebruiken op een niet alledaagse manier: een frisse wind van verbeelding die door het hoofd waaide van alle kinderen en ouders die de tentoonstelling bezochten.

Facts & figures:

- ⇒ De tentoonstelling werd bezocht door 12.365 kinderen in hun vrije tijd (een stijging van 93%), zij komen echter niet alleen en nemen hun ouders en grootouders mee;
- ⇒ Bij de tentoonstelling werd ook een activiteitenprogramma georganiseerd, gericht op gezinnen met kinderen, met o.m. een kinderopening, familierondleiding, opa en oma rondleiding en kindercollege;
- ⇒ Onderwijs werd de gelegenheid geboden om de tentoonstelling al dan niet met gids te bezoeken;
- ⇒ De gidsen worden bij Boijmans museumdocenten genoemd en ontvingen een training van RASA (met o.m. toelichting van de uitgangspunten van de tentoonstelling en de zintuiglijke aanpak, en een speerpunt van RASA werd overgedragen);
- ⇒ De tentoonstelling genoot veel aandacht van collega-museumeducatoren.

'Kunstkussen':

RASA heeft op dit moment ook een uitdagend project met families in het Antwerpse lopen. Het project heet Kunstkussen. Vijfentwintig Antwerpse gezinnen krijgen de kans een origineel kunstwerk bij hen thuis op bezoek te krijgen voor 25 weken (Rasa bestaat namelijk 25 jaar). Zij worden uitgenodigd om hiermee creatief in interactie te gaan.

Om families hun favoriete kunstwerk te laten selecteren, werden zij uitgenodigd op een 'speeddate' in de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen. De 25 werken waren daar opgesteld met telkens een stoel daarvoor, waarbij elk familielid werd uitgenodigd om zijn hart te laten spreken en vijf dates van telkens één minuut aan te gaan. Nadien kwamen families in een salon terecht waar ze samen met hun familieleden hun top 3 konden bespreken. Ze werden ook uitgenodigd om op een creatieve manier hun stemformulier in te vullen.

Deze week hebben de kunstwerken hun bestemming bereikt. Bij elk werk hoort een unieke educatie die inspireert tot reflectie en interactie. In elk huis wordt kunstgeschiedenis geschreven. De 25 verhalen gaan met elkaar te maken krijgen en gaan we ook terugvinden in een documentaire. Ook is er een webpagina ontwikkeld waarop families reacties, foto's en filmpjes kunnen plaatsen, met de bedoeling om interactie tussen de families en RASA te beogen.

Na 25 weken wordt er een feest georganiseerd waarin kunstenaars, families en supporters van het Kunstkussen-team ervaringen kunnen uitwisselen.

3. Musea delen hun ervaringen met het organiseren van familietentoonstellingen:

3.1. Mu-zee-um vzw / Hilde Goossens

Mu-zee-um is een kunst-educatieve organisatie voor een breed doelpubliek die o.a. werkt voor MuZee in Oostende, Theater aan Zee, Erfgoeddag,...

Ze spelen in op bestaande expo's en werken daarvoor een aangepast programma uit.

Halen hun inspiratie o.a. uit:

- ⇒ 'Little Liverpool' voor werking met kleine kinderen
<http://www.liverpoolmuseums.org.uk/mol/visit/galleries/little-liverpool/>
- ⇒ Stockholm 'Baby Thursdays'
<http://www.bonnierskonsthall.se/en/?s=baby>

Mu-Zee-um ontwikkelde **een eigen 'mini-labo'** voor het werken met verschillende doelgroepen. Ze putten veel uit eigen ervaring voor het ontwikkelen van nieuwe workshops.

Enkele aandachtspunten:

- ⇒ een snoezelhoek in het museum
- ⇒ ouders en kinderen samen laten kijken en ontdekken door het gebruik van vormen en kleuren
- ⇒ gebruik van schaduwspel
- ⇒ belang van ruimte > kinderen kunnen heel erg genieten van grote ruimtes in een museum > maak hier gebruik van (vb. gebruik van groot doek waarmee een 'zee' wordt nagebootst)
- ⇒ zorgen voor tactiele elementen > kunstwerken die aangeraakt mogen worden
- ⇒ na 'rondleiding' gaan ouders en kinderen samen aan de slag in een atelierruimte
 - maak gebruik van zeer eenvoudige materialen
 - gebruik 'eetbare verf' voor de kleinsten
 - altijd een meerwaarde als gezinnen een 'kunstwerk' dat ze maakten kunnen meenemen naar huis

Praktisch:

- werken ook voor baby's
- geven elke maand één workshop waarbij vooraf moet worden ingeschreven

- groep van max. 10 kinderen met hun ouders
- duur van de workshop: anderhalf uur

3.2. Museum Red Star Line / Michiel Warmenbol en Nadia Babazia

Red Star Museum beoogt het verhaal te vertellen van mensen die vertrokken naar Amerika (1873 – 1934).

Michel is gids in het RSM en begeleidt de **familierondleidingen**.

Het museum fungeerde initieel als controlepost waar de beslissing werd genomen of men naar Amerika kon gaan of niet. Het verhaal van het museum wordt verteld vanuit het oogpunt van de passagiers van de 3de klasse. Het verhaal kan gezien worden als een voorbeeld van een groter verhaal rond migratie (denk aan Antwerpen met een 170-tal verschillende nationaliteiten).

Ook richt het museum zich op NT2'ers en inburgeringsgroepen met het oog op een kennismaking met de stad. Dit leeft erg bij mensen. Het museum is ook familiegericht.

In de inkom begint het verhaal. De bezoekers/families krijgen een koffer overhandigd. Hun reis kan beginnen. De koffer zal worden gevuld doorheen de reis. De gids beschikt ook over een koffer.

Het museum werkt met inschrijvingen. De familierondleidingen vinden plaats op iedere 1ste woensdag en 3de zondag van de maand.

Hoe?

Praktisch gezien hebben zij geen atelieruimte en kunnen ook moeilijk de tentoonstellingsruimtes invullen. Dus blijven zij met kleine ruimtes werken. Dit met behulp van de gids en de publiekswerking.

Aanpak:

Voornamelijk **gericht samenwerken**. Zo laten ze de families wat meer tekenen en geven ze wat meer opdrachten (zoals bijvoorbeeld schoenen poetsen voor de reis om geld te verdienen, daarna krijgen ze een envelop om geld in te steken, daarmee kunnen ze dan hun ticket kopen, ook moeten zij zich douchen voor de reis en dit doen ze door desinfectiemiddel op een stuk stof te spuiten). De gids leeft zich ook in, in het thema door een kapiteinshoed te dragen.

De kinderactiviteiten zien er ongeveer hetzelfde uit. Hierbij ligt ook de nadruk op samenwerking en zijn er verschillende gidsen en één groep van andere families.

De koffer bevat ook opdrachten, stoffen en een lijst.

Praktisch:

- ⇒ De info over de familierondleiding wordt op hun website gezet en via sociale media verspreid.

- ⇒ Het event is doorheen de tijd gegroeid waarbij de vaste momenten populair zijn geworden. Ze maken ook gebruik van een vaste collectie.
- ⇒ De prijzen houden ze zo goedkoop mogelijk. Zo is de ingang €5 voor kinderen én volwassenen voor groepsrondleidingen.
- ⇒ Bij de 'nocturnes' hebben ze ongeveer 300 bezoekers op een avond. De 'nocturnes' kennen een groot succes. De nocturnes lopen van 18:30 tot 21:00. De communicatie gebeurt via sociale media.

Bevindingen:

- ⇒ Het aantal bezoekers kende ups en downs. Nu is het goed.
- ⇒ Er is veel enthousiasme voor, ze leren het verhaal kennen door de gids. Ze doen ook dingen die ze anders nooit zouden doen.
- ⇒ Binnenkort kan de familierondleiding ook als event geboekt worden.
- ⇒ Bij afscheid krijgen de bezoekers een polaroid als aandenken.
- ⇒ Het aanbod is gericht op kinderen van 4 à 5 jaar, maar ook oudere kinderen zijn geïnteresseerd.
- ⇒ De groepsrondleidingen zijn iets minder aantrekkelijk.

Toekomst:

- ⇒ Inzetten op samenwerking met anderstaligen (NT2-groepen en inburgeringsgroepen)!! Hebben geen samenwerking met verschillende organisaties. Ze willen NT2-nocturnes inlassen in het kader van Nederlandse lessen.
- ⇒ Beogen drempelverlagend te werken. Nu gaat het vooral via reguliere kanalen.

3.3. Museum M Leuven / Dorine De Vos

- ⇒ Wat is Museum M? Dit is een museum voor oude en nieuwe kunst
- ⇒ Wat is bemiddeling? Alles van aanbod vanaf het moment dat de mensen binnen komen.
- ⇒ Aanbod? Geen familierondleidingen maar wel een aanbod voor families.

Er zijn verschillende formats binnen Museum M:

Gezinsparcours:

Het museum koos ervoor om er eentje te hebben op kleutermaat én op lage schoolleeftijd, ze doen dit omdat ze in de realiteit een mix zien binnen de samenstelling van de gezinnen. Er is dus een laag voor de allerkleinsten maar ook een laag voor de iets ouderen. Dit maakt het voor de ouders een beetje makkelijker om het te combineren. Het museum kiest daar bewust voor.

Men kiest bewust om in te spelen op maatschappelijke thema's. Hiervoor kiezen ze heel bewust, ze vertalen dit bijvoorbeeld in het verkleed in iets. Dit is een hit omdat er veel gefotografeerd wordt en er wordt ook veel gedeeld op sociale media en dit zouden ze anders helemaal niet kunnen doen.

Memories: Herinneringen voor jong en oud. Ze hebben dit parcours ook getest op mensen met jong-dementie.

Workshops op zondag

Hiervoor hebben ze gekozen omdat dit makkelijker is om vast te zetten in een agenda. Ze vinden het ook belangrijk dat er een workshop past in wat er op dat moment leeft in het museum. Vb. robot: hier konden de kinderen en gezinnen hun eigen robot maken. Belangrijk om deel te nemen aan de workshop is dat de ouders of kinderen echt aanwezig zijn.

Huisverteller:

Karmien is de vaste verteller van M. Zij is geen jeugdauteur en werkt ook voor volwassenen. Zo slaagt zij erin om een vertelling te doen waar zowel ouders als kinderen in mee zijn. Zij wordt veel ingezet tijdens evenementen.

Vast aanbod:

Sommige opdrachten zitten vast in het aanbod. Zo zijn er ook tekenkaarten waar groot en klein mee aan de slag kunnen. Er is gezorgd voor interactie tussen jong en oud.

Nazomeren:

Ze zetten hierbij in op het festival-effect: aftrap zomer. Het blijkt wel dat mensen die voor dit ene festival komen, ook terug naar het museum komen. Inzetten op duurzame contacten!

Vb. van een festival: M-idzomer for kids

Mini's zijn de baas: festival voor groot en klein. Zo stimuleren ze het samenspelen tussen groot en klein. Eigenlijk gaat het erover om 'op je gemak zijn' en dat 'iedereen zich goed voelt'. Kleine vragen zijn dan belangrijk als 'Kan je je draagzak ergens kwijt?' of je buggy. Deze laagdrempelige aanpak maakt dat de mensen zich heel welkom voelen en dat er ruimte is voor bijvoorbeeld een dutje ofzo.

Museumspelstraat:

Elk weekend staat er in de museumspelstraat een gids klaar om de bezoekers op weg te zetten en creatief aan de slag te gaan. Deze activiteiten zijn gratis en zonder inschrijvingen en aansluiten kan altijd.

Gastheer of gastvrouw:

Er zijn in het museum mensen die bezoekers welkom heten.

Uit met vlieg:

De contactgegevens van gezinnen die via de activiteiten van Vlieg naar het museum komen, worden goed bij gehouden en ze krijgen aparte nieuwsbrieven op maat. Ze krijgen ook een ambassadeurskaart op maat van gezinnen om ervoor te zorgen dat het evenementskarakter ook doorstroomt naar de permanente tentoonstelling.

Rode Hond:

Dit jaar gaat in oktober, bij het begin van de herfstvakantie, de twaalfde editie van Rode Hond. Van start Tijdens dit kunstenfestival worden er op verschillende plekken in Leuven activiteiten voor jong én oud georganiseerd. Er wordt hierbij getest met de allerkleinsten.

En welke dromen hebben ze nog bij Museum M?

- ⇒ Families gidsen in Museum M, zowel kinderen als volwassenen.
- ⇒ Tekstloos gezinsparcours: je moet begrijpen wat je aan het kind moet vertellen zodat ouders niet eerst een inleesperiode moeten doen. Die inleesperiode kan immers een serieuze drempel zijn en het bezoek vertragen,
- ⇒ Familiefeest in het museum,
- ⇒ Publiek dat via evenementen ook doorstroomt naar het vaste aanbod

VRAGEN UIT DE ZAAL:

- ⇒ Hoe vermijd je dat het een indoor speeltuin wordt voor de rest van de bezoekers? Dit hebben ze opgelost aan de hand van de vormgeving, alles ligt in dezelfde lijn. Er is heel erg gelet op vormgeving.
- ⇒ Waarom nog niet aan rondleidingen begonnen? dit voor een stuk omdat er nog andere zaken voorrang kregen voordat ze aan de familierondleidingen startten.
- ⇒ Wat zijn ambassadeurskaarten? Ze hebben specifiek gekozen voor activiteiten op maat van gezinnen.

3.4. Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen / Anne Verrassel en Sanne Van De Werf

Traag kijken met families

Vanuit de methode van Rika Burnham startte het KMSKA met Kunst(k)uur waarbij een groep in dialoog gaat met 1 kunstwerk gedurende een uur of half uur. De groep zit voor het kunstwerk en gaat samen ontdekken en experimenteren. KMSKA organiseert sessies voor volwassenen en ook voor kinderen.

Slow-art voor kinderen

- ⇒ er worden 2 schilderijen bekeken, telkens een half uur
- ⇒ starten met 3 minuten enkel kijken > hier kan je de kinderen vanuit verschillende standpunten laten kijken
- ⇒ samen kijken en ontdekken
- ⇒ laat de kinderen vóór hun ouders zitten
- ⇒ gids zit op zelfde hoogte als kinderen en staat eventueel achter de groep om zo geen aandacht af te leiden van het kijken naar het werk
- ⇒ laat zoveel mogelijk uit de groep komen, stel zo weinig mogelijk vragen

Aandachtpunten voor de gids

- ⇒ zorg dat je het kunstwerk door en door kent
- ⇒ probeer linken te leggen tussen de antwoorden uit de groep
- ⇒ verwacht het onverwachte
- ⇒ laat eerst de kinderen aan het woord

- ⇒ probeer in het begin de groep in te schatten: mondige en minder mondige kinderen > laat iedereen aan het woord
- ⇒ niet verliezen in details, niet te lang op één punt blijven hangen > nieuwe vraag stellen

Wat hebben we geleerd:

- ⇒ Kunst hoeft niet lieflijk te zijn voor kinderen.
- ⇒ Slow art 'rondleidingen' zijn een geschikt medium voor vaste collecties en kan als vast format worden aangeboden.

3.5. Huis van Alijn / Griet De Sutter

Het is feest in het Huis van Alijn!

- ⇒ "Ontdek hoe onze (over)grootouders feest vierden."
- ⇒ "Hoe ruikt, smaakt,..."

Aan jong en oud wordt gevraagd wie wat ziet en dan komt het thema 'Feest' naar boven.

Voor wie is het? Voor kinderen van vijf tot zes jaar en hun (groot)ouders.

Wat?

- ⇒ Feest is universeel want iedereen feest, vroeger/nu, iedereen kan er zich iets bij voorstellen.
- ⇒ Er wordt immers gefeest in verschillende culturen en talen.
- ⇒ Er kan makkelijk terug gesprongen worden naar de tijd van (groot)ouders > is ook belangrijk voor de eindtermen in de school.

Hoe?

Zoektocht: via cadeautjestas, iemand van het MIAT heeft die tas gemaakt. Deze zoektocht aan de hand van de cadeautjestas is de tool, de rode draad, de methodiek. De gids draagt dit mee over de schouder en er zitten vier cadeautjes in. De cadeautjes kunnen open en kunnen ook uit de tas genomen worden.

De vier cadeautjes focussen op diverse thema's: Vb. de taartdoos > snoepwinkel.

Er zitten diverse objecten die verder leiden tot het verhaal dat ze willen vertellen.

De vier zintuigen komen aan bod:

- Er zitten verschillende geuren in: anijs, speculaas, vanille > Op die manier worden diverse herinneringen naar boven gehaald. Wanneer ze eraan ruiken, komende verhalen bijna vanzelf naar boven, het werkt echt.
- Horen: feestmuziek: hier, nu, vroeger en elders
- Kijken: Cadeautje met de kandelaars. Trouwen, hier en nu, vroeger en elders
- Voelen: cadeautje met de schoen. Ze gaan dan voelen en fantaseren over wat het allemaal zou kunnen zijn. VB. een bonte sjaal: zich mooi maken over diverse hoofddoeken,...

Wat met de duur van de rondleiding? De rondleiding duur zo'n 1,5 uur. Is dat niet te lang?

- ⇒ Er zit ritme in de rondleiding, zo lijkt de rondleiding nooit te lang. Iedereen krijgt om de beurt een soort verantwoordelijkheid, de interactie tussen de verschillende deelnemers wordt voortdurend uitgelokt.
- ⇒ Dit kunnen ze doen aan de hand van diverse opdrachten, zo wordt het nooit saai.
- ⇒ Over de verschillende leeftijden heen is er uitwisseling 'in mijn kindertijd vierden we Sinterklaas zo...'
- ⇒ Het gaat over allerlei soorten feesten, verjaardagen, Sinterklaas, Kerstmis,...
- ⇒ Er is een voortdurende uitwisseling van ervaringen.

Rondleiding:

- ⇒ Zeer handig bij taaldiverse groepen: kindjes mogen verjaardagsliedje zingen in moedertaal,...
- ⇒ Alle moedertalen mogen aan bod komen en worden eigenlijk gestimuleerd vanuit de idee dat je je eigen taal mag spreken en dat je eigenwaarde groter worde.
- ⇒ Er zitten vijf taaltips in: al spelend leer ik en lok ik reactie uit,...
- ⇒ Familiewandelingen koppel je best aan een evenement zoals bijvoorbeeld Krokuskriebels. Anders wordt het iets heel moeilijk om te verkopen.

Dank aan alle sprekers om deze ervaringen te delen!

Verlag: Hilde Marichal, Gezinsbond